

Nr 16.

Av herr Wangson, Otto, om utredning angående sättet för erläggande av vårdavgift vid statens sinnessjukhus.

Uti 79 § 1 mom. i Kungl. Maj:ts stadga angående sinnessjukvården i riket föreskrives, att avgift för dem, som intagits å sinnessjukhus, skall inbetalas kvartalsvis eller, där betalningen erlägges av fattigvårdssamhälle eller kommun, halvårsvis i förskott. I enlighet härmed erlägges vid intagningen betalning för återstoden av det löpande kvartalet eller halvåret, räknat från och med dagen för intagningen. Där sjukhusvistelsen kan antagas bli särskilt kortvarig, kan dock sjukhuschefen bestämma, att avgiften skall förskottsvis erläggas för viss kortare tid.

Detta stadgande om förskottsbetalning har lett och leder fortfarande dagligen och stundligen till vissa socialt föga önskvärda och väl icke vid lagens antagande riktigt förutsedda konsekvenser. Det borde ju, kan man tycka, redan från början ha legat i öppen dag, att kravet på erläggande av betalning förskottsvis för så lång tid — som regel tre månader — måste ställa sig synnerligen obekvämt för flertalet enskilda betalningspliktiga och för många av dem bli rent av ouppfyllbart. Att märka är nämligen att en aldrig så vederhäftig borgen för fullgörande av betalningen icke godtages. Detta leder till att *fattigvården* nödgas träda emellan i ett stort antal fall och utfärda ansvarsförbindelse samt erlägga förskottet, till på köpet för en dubbelt så lång tidrymd, *trots det att något verkligt fattigvårdsbehov icke föreligger*, givetvis med rätt att därefter av den betalningsskyldige söka åter vad som sålunda utgivits i »fattigvård».

Alldeles särskilt grotesk framstår denna betalningsordning, när det gäller personer, som genom medlemskap i sjukkasse trots sig ha varit förutseende nog att tillförsäkra sig erforderlig sjukvård utan fattigvårdens mellankomst. Sjukkassan är i sådant fall betalningsskyldig för medlemmens vård å sinnessjukhus och givetvis även både villig och solvent att betala. Den anser sig emellertid på grund av lydelsen av vissa stadgar icke ha rätt att erlägga betalningen i förskott men erbjuder i stället en ansvarsförbindelse för vårdkostnaden. På grund av lydelsen av den anförda paragrafen i sinnessjukstadgan kunna sinnessjukhusen icke godtaga en sådan ansvarsförbindelse, och sjukkassemedlemmen tvingas följaktligen över på fattigvården. Det är icke för mycket sagt, när detta på auktoritativt fattigvårdshåll karakteriserats såsom ett *missförhållande*.

Denna sida av problemet har dessbättre redan i annan ordning påtalats och torde komma att bli föremål för utredning hos Kungl. Maj:t. I en skrivelse till medicinalstyrelsen har Borås stads fattigvårdsstyrelse hemställt om

en sådan ändring av sinnessjukstadgan, att sinnessjukhus berättigas godtaga erkänd sjukkassas ansvarsförbindelse. Framställningen har erhållit kraftigt stöd av svenska fattigvårds- och barnavårdsförbundet, som i en skrivelse till medicinalstyrelsen lämnat en närmare redogörelse för förekommande olägenheter och tillika berört de olika möjligheter till rättelse, som erbjuda sig. Förbundet hemställde även, att medicinalstyrelsen måtte taga initiativet till ett allsidigt övervägande, vilka åtgärder som borde vidtagas för att vårdkostnader å sinnessjukhus för sjukkasemedlemmar måtte kunna bestridas utan fattigvårdens mellankomst. — Med anledning av dessa framställningar har medicinalstyrelsen i skrivelse till Konungen den 7 augusti 1936 hemställt, att Kungl. Maj:t ville föranstalta om en utredning rörande möjligheten att avhjälpa de relaterade missförhållandena och att därvid vissa av medicinalstyrelsen anförda synpunkter måtte bli beaktade.

Såttillvida är allt gott och väl, och det kunde synas överflödigt att med något riksdagsinitiativ ytterligare understödja utredningskravet. Då jag likväl ansett mig böra påkalla riksdagens uppmärksamhet å det förefintliga spörsmålet, är det därför att jag finner det förtjänt av en något allsidigare belysning. I de förutnämnda framställningarna är det allenast *sjukkasemedlemmarnas* ställning som beaktats. Någon hänsyn har icke tagits till de utanför sjukkassorna stående enskilda betalningspliktiga, som äga förmåga att erlägga betalning men som sakna möjlighet att göra detta förskottsvis för längre tid. På grund av denna alltför snäva problemställning har medicinalstyrelsen också funnit det enklaste sättet att undanröja det befintliga missförhållandet vara att *sjukkasornas* stadgar ändras så, att kassorna få möjlighet erlägga förskottsbetalning. Möjligheten att *sinnessjukstadgan* ändras därhän, att efterskottsbetalning får mottagas, har visserligen övervägts i vad det avser sjukkassor, som ansvara för medlemmarnas vårdavgifter, men medicinalstyrelsen synes rygga tillbaka för en sådan lösning på grund av huvudsakligen bokföringsmässiga svårigheter, som härigenom skulle uppkomma.

Det är tydligt, att så mycket mera den reform, som jag anser mig böra förordna, nämligen en ändring av hela stadgandet om förskottsbetalning i sådan riktning, att dels tidrymden, för vilken förskott skall erläggas, väsentligen förkortas (ned till en månad) och dels för vårdkostnaden ställd vederhäftig borgen skall godtagas och betalning därefter få erläggas successivt i för- eller efterskott, skulle komma att rubba de byråkratiska cirklarna i förvaltningen vid statens sinnessjukhus. Det är också möjligt, att denna förvaltning därefter skulle något fördyras. Skulle det visa sig, att denna kostnadsökning blev mera avsevärd, är det begripligt, om man häri funne ett hinder för en i varje fall mera omedelbar radikal betalningsform. Men jag anser saken vara av den både principiella och praktiska betydelse, att den av medicinalstyrelsen redan påkallade utredningen hos Kungl. Maj:t bör utsträckas att gälla frågan om betalningssättet i hela dess vidd. Överhuvud måste det betecknas som oriktigt då, såsom här uppenbarligen är fallet, den statliga förvaltningen regleras med en alldeles dominerande hän-

syn till denna förvaltnings egen bekvämlighet och utan tillräcklig, skälig hänsyn till allmänhetens intressen. Ett sådant förfarande skulle i våra dagar vara otänkbart inom kommunal förvaltning, vars ledstjärna är att i så smidiga former som möjligt betjäna allmänheten. Det är också betecknande, att lösningen av ifrågavarande problem inte mött några oöverkomliga svårigheter vid de kommunala sinnessjukhusen. Även med erkännande av att svårigheterna inom den statliga sinnessjukhusförvaltningen enligt sakens natur måste vara större, torde ett allvarligt försök till deras övervinnande vara påkallat.

Under hänvisning till vad här anförts hemställes,

att riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att vid den utredning i hithörande spörsmål, som av medicinalstyrelsen redan begärts, frågan om sättet för erläggande av vårdavgift vid statens sinnessjukhus upptages till behandling i hela dess vidd.

Stockholm den 19 januari 1937.

Otto R. Wangson.
